

**Η**

**ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ**

**2° ΚΛΙΜΑΚΙΟ**

Συνήλθε στην έδρα της την 28η Φεβρουαρίου 2025 με την εξής σύνθεση: Κωνσταντίνος Τόλης, Πρόεδρος, Δήμητρα Λιαροστάθη - Εισηγήτρια και Ρουμπίνη Μιχαλούδη, Μέλη.

Για να εξετάσει την από 22.01.2025 με ΓΑΚ ΕΑΔΗΣΥ 95/24.01.2025 προδικαστική προσφυγή του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...» (εφεξής ο «προσφεύγων ή η «προσφεύγουσα»), που εδρεύει στη ... , αριθμ. ... , όπως εκπροσωπείται νόμιμα.

Κατά του ..., οδός ... αριθμ. ... (εφεξής η «αναθέτουσα αρχή»), όπως εκπροσωπείται νόμιμα και κατά της υπ' αριθμ. ... απόφασης της ... της αναθέτουσας αρχής, με την οποία εγκρίθηκε το από 20.12.2024 ... πρακτικό της ... Διαγωνισμού, κατά το μέρος που με την εν λόγω απόφαση απορρίφθηκε η προσφορά της προσφεύγουσας και αναδείχθηκε προσωρινή μειοδότη του προκειμένου ... ο οικονομικός φορέας «...» με δ.τ. «...».

Με την προδικαστική προσφυγή του ο προσφεύγων αιτείται την ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης κατά το μέρος που απορρίφθηκε η προσφορά του και αναδείχθηκε ο οικονομικός φορέας «...» προσωρινός ανάδοχος της σύμβασης, για τους αναφερόμενους στην προσφυγή, λόγους.

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της προσφυγής έχει καταβληθεί παράβολο κατά το άρθρο 363 παρ.1 και 2 του Ν. 4412/2016 και άρθρο 5 παρ.1 και 2 του Π.Δ. 39/2017, συνολικού ποσού 2.217,74 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό ... και την εκτύπωση από την σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών με κατάσταση: «ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΟ»).

2. Επειδή, με την με ΑΔΑΜ ... διακήρυξη της αναθέτουσας αρχής, προκηρύχθηκε ανοικτός ηλεκτρονικός διαγωνισμός ... με τίτλο: «...», προϋπολογισμού 443.548,39 ευρώ (πλέον ΦΠΑ), με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, αποκλειστικά βάσει τιμής, ο οποίος αναρτήθηκε στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ.) στις 19.11.2024,

καθώς και στη διαδικτυακή πύλη του ΕΣΗΔΗΣ, όπου ο επίμαχος διαγωνισμός έλαβε συστημικό αριθμό ... Ως εκ τούτου, ο επίδικος διαγωνισμός ενόψει του αντικειμένου του, της προϋπολογισθείσας αξίας της σύμβασης και του χρόνου εκκίνησης της διαδικασίας ανάθεσης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου IV του Ν. 4412/2016.

3. Επειδή, η υπό ... προδικαστική προσφυγή έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα καθόσον κατατέθηκε την 23.01.2025 στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού, λαμβανομένου υπόψη ότι η προσβαλλόμενη απόφαση κοινοποιήθηκε στους συμμετέχοντες μέσω της επικοινωνίας του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού στις 15.01.2025 και εν γένει παραδεκτά.

4. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή, ανήρτησε παραδεκτώς τις απόψεις της (εγκριθείσες με την υπ' αριθμ. ... απόφαση της αναθέτουσας αρχής) στο ΕΣΗΔΗΣ στο πεδίο «Επικοινωνία» στις 05.02.2025, απέστειλε δε αυτές αυθημερόν και στην ΕΑΔΗΣΥ.

5. Επειδή, η προσφεύγουσα κατέθεσε παραδεκτώς το από 08.02.2025 υπόμνημα αντίκρουσης των ως άνω απόψεων της αναθέτουσας αρχής.

6. Επειδή, στον υπό κρίση διαγωνισμό έλαβαν μέρος ... οικονομικοί φορείς, μεταξύ των οποίων η προσφεύγουσα και ο ως άνω αναδειχθείς προσωρινός μειοδότης. Με την προσβαλλόμενη απόφαση εγκρίθηκε το ... Πρακτικό της ... διαγωνισμού σχετικά με τον έλεγχο των δικαιολογητικών συμμετοχής και των οικονομικών προσφορών. Ειδικότερα, με το συγκεκριμένο πρακτικό η Επιτροπή Διαγωνισμού εισηγήθηκε στην αναθέτουσα αρχή: α) την απόρριψη της προσφοράς της προσφεύγουσας λόγω μη αποστολής αιτήματος και κατ' επέκταση μη ύπαρξης στα δικαιολογητικά συμμετοχής της, υπεύθυνης δήλωσης περί ... και β) την ανάδειξη του οικονομικού φορέα «...» ως προσωρινού αναδόχου του ... με ποσοστό έκπτωσης 6,39% επί του προϋπολογισμού του ...

7. Επειδή, ο προσφεύγων, ως προσφέρων του υπό κρίση διαγωνισμού ..., ο οποίος διενεργείται σε ... στάδια (δικαιολογητικών συμμετοχής/τεχνικής/οικονομικής προσφοράς και δικαιολογητικών κατακύρωσης) και ο οποίος, αν και καταταγείς πρώτος στον πίνακα κατάταξης (με ποσοστό 7,39%), αποκλείστηκε από τον διαγωνισμό, θεμελιώνει πρόδηλο έννομο συμφέρον για την άσκηση της επίμαχης προδικαστικής προσφυγής κατά της προσβαλλόμενης απόφασης, ως βλαπτόμενος και δη κατά το μέρος που αφορά στην απόρριψη της προσφοράς του, ερειδόμενο στο επιδιωκόμενο όφελος να του ανατεθεί η συγκεκριμένη σύμβαση. Εν όψει των ανωτέρω, οι λόγοι προσφυγής που προβάλλει η προσφεύγουσα είναι παραδεκτώς προβαλλόμενοι και εξεταστέοι στην ουσία τους.

8. Επειδή, ως εκ των ανωτέρω, η ασκηθείσα προσφυγή νομίμως εισάγεται ενώπιον του 2<sup>ου</sup> Κλιμακίου της ΕΑΔΗΣΥ δυνάμει της υπ' αριθμ. 113/2025 Πράξης του

Προέδρου του Κλιμακίου, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. 152/2025 Πράξη, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 346 και 360 του ν. 4412/2016, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν και του άρθρου 3 του π.δ. 39/2017, είναι τύποις παραδεκτή και πρέπει να εξεταστεί στην ουσία της.

9. Επειδή, η προσφεύγουσα με τον **πρώτο λόγο** της προσφυγής της και το παραδεκτώς υποβληθέν υπόμνημά της, ισχυρίζεται ότι μη νομίμως απορρίφθηκε η προσφορά της, λόγω ασάφειας των εγγράφων της διακήρυξης σχετικά με τα δικαιολογητικά συμμετοχής στην προκείμενη διαγωνιστική διαδικασία. Συγκεκριμένα, ισχυρίζεται ότι στη διακήρυξη δέον όπως αναφέρεται το σύνολο των όρων και κριτηρίων επιλογής, καθώς και τα ελάχιστα επίπεδα συμμετοχής και οι λόγοι αποκλεισμού. Εν προκειμένω, στην προκείμενη διακήρυξη ως δικαιολογητικά συμμετοχής προβλέπονταν – από την διακήρυξη – αποκλειστικά και μόνο το ΕΕΕΣ και η εγγυητική επιστολή συμμετοχής και όχι η υποβολή υπεύθυνης δήλωσης σχετικά με την ..., έγγραφο το οποίο προβλεπόταν στο τεύχος της τεχνικής περιγραφής (σελ. 22, παρ. Ζ1.2 αυτής). Ούτως με την μη συμπερίληψη του ως άνω δικαιολογητικού στη διακήρυξη, κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, δημιουργήθηκε ασάφεια και σύγχυση ως προς την υποχρέωση των οικονομικών φορέων όπως συμπεριλάβουν το ως άνω δικαιολογητικό στο φάκελο της προσφοράς τους. Τα ως άνω επιρρωνύονται και εκ του ότι η τεχνική περιγραφή περιλαμβάνει αποκλειστικά τις τεχνικές προδιαγραφές του ... και όχι τα δικαιολογητικά συμμετοχής στη διαγωνιστική διαδικασία. Εξάλλου, κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, εάν ... τα οποία αποτελούν συνέχεια άλλου ..., όφειλε όπως προσδιορίσει εξ αρχής στην διακήρυξη του διαγωνισμού ..., ενώ σε κάθε περίπτωση είναι αδύνατος κατά την ... ο προσδιορισμός των ... με το ήδη ολοκληρωμένο τμήμα του συνολικού ... Περαιτέρω, η ως άνω προβαλλόμενη ασάφεια των όρων της διακήρυξης επιτείνεται εκ του γεγονότος ότι η απαίτηση περί υπεύθυνης δήλωσης ... συμπεριλαμβάνεται στις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του αναδόχου και όχι των συμμετεχόντων οικονομικών φορέων, όπερ δημιουργεί περαιτέρω σύγχυση και άγει εντέλει σε μετακύλιση της ευθύνης της αναθέτουσας αρχής, στους συμμετέχοντες.

10. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή ισχυρίζεται με τις απόψεις της ότι ο προκείμενος λόγος της προδικαστικής προσφυγής πρέπει να απορριφθεί διότι στη διακήρυξη προβλέπεται ρητώς ότι μεταξύ άλλων, το τεύχος τεχνικής περιγραφής, αποτελεί έγγραφο της σύμβασης, το οποίο δημοσιεύθηκε προσηκόντως και το οποίο άλλωστε αποτελεί κρίσιμο έγγραφο προκειμένου οι συμμετέχοντες να μπορούν να καταθέσουν ρεαλιστική προσφορά αφού πρώτα λάβουν γνώση των απαιτήσεων του ... και διαπιστώσουν ότι δύνανται να το εκτελέσουν σύμφωνα με τις απαιτήσεις του. Περαιτέρω, συμπληρωματικά ως προς την προβαλλόμενη απόφαση (άρθρο 365

παρ. 1 του ν. 4412/2016), η αναθέτουσα αρχή παραθέτει ότι η πρόβλεψη περί ... κρίθηκε ιδιαιτέρως σημαντική ενόψει του ότι μέρος αυτού αποτελεί η ... οποία αποτελεί συνέχεια έτερου ολοκληρωμένου ήδη ..., αφού τα ... Σύμφωνα με τις απόψεις της αναθέτουσα αρχής: *«Για το λόγο αυτό δεν μπορεί να ... με βάση τις γενικές προδιαγραφές του αλλά πρέπει να υλοποιηθεί η ...»*. Σε περίπτωση που δεν υλοποιηθεί ορθά η ..., κάποια από τα ... από τον προβλεπόμενο και αντίστοιχα σε κάποια από αυτά θα ... από αυτόν που μπορούν να διαχειριστούν, με αποτέλεσμα αυτά τα ... να μην ... εντός των προδιαγραφών τους. Προς αποφυγή περιορισμού του ανταγωνισμού, η αναθέτουσα αρχή ισχυρίζεται ότι επέλεξε τη ... προκειμένου να μην προκαθορίσει η ίδια τις τεχνικές απαιτήσεις ως πρόταση τεχνικής λύσης. Άλλωστε, κατά τους ισχυρισμούς της, η προσφεύγουσα ουδόλως προέβη στην υποβολή οιαδήποτε διευκρινιστικού αιτήματος, ως είχε άλλωστε δικαίωμα να πράξει.

11. Επειδή, εν προκειμένω τυγχάνουν εφαρμογής τα άρθρα 18, 53-54, 60 παρ. 2 και 75 του ν. 4412/2016.

12. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρ. 2 της διακήρυξης ως έγγραφα της σύμβασης, για τον παρόντα ηλεκτρονικό διαγωνισμό, ορίζονται τα εξής: *«α) η παρούσα διακήρυξη, β) το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) ... ι) το τεύχος τεχνικής περιγραφής»*. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 24.2 ορίζεται ότι *«24.2. Ο ηλεκτρονικός υποφάκελος «Δικαιολογητικά Συμμετοχής» πρέπει, επί ποινή αποκλεισμού, να περιέχει τα ακόλουθα υπό (α) και (β) στοιχεία: α) το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) ... β) την εγγύηση συμμετοχής του άρθρου 15 της παρούσας»*. Στο τεύχος τεχνικής περιγραφής σελ. 22 αυτής ορίζεται ότι: *«... για να έχουν άμεση εμπειρία των λεπτομερειών της υφιστάμενης ..., επί ποινής αποκλεισμού θα επισυνάπτεται της προσφοράς τους υπεύθυνη δήλωση ότι έλαβαν γνώση όλων των λεπτομερειών της ... οι οποίες ελήφθησαν υπόψη κατά τη σύνταξη της προσφοράς»*.

13. Επειδή, κατά πάγια νομολογία, η διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει το διαγωνισμό και δεσμεύει τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν (ΣτΕ 3703/2010, 53/2011, ΕΣ Πράξεις Τμήματος VI 78/2007, 19/2005, 31/2003 κλπ), όσο και τους διαγωνιζόμενους. Η παράβαση ουσιωδών διατάξεων της διακήρυξης οδηγεί σε ακυρότητα των αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής, με τις οποίες εγκρίνονται οι επιμέρους φάσεις της διαδικασίας, καθώς και το αποτέλεσμα του διαγωνισμού (ΣτΕ 2772/1986, 3670/1992, 2137/1993 κλπ). Αντιστοίχως, η παράβαση τέτοιων διατάξεων της διακήρυξης από τους διαγωνιζόμενους, καθιστά απαράδεκτες τις υποβληθείσες προσφορές τους. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο ενωσιακό δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής, αποτελεί παραβίαση της αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (ΔΕΕ, Απόφαση της 18.10.2001, Υπόθεση C-19/00 Siac

Construction Ltd, σκέψεις 34 και 44, ΔΕΕ, Απόφαση της 25.04.1996, Υπόθεση C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 54 κλπ). 3 Αριθμός απόφασης: ... Εξάλλου, ο τρόπος συντάξεως των προσφορών στο πλαίσιο των δημοσίων διαγωνισμών διέπεται από την αρχή της τυπικότητας, η οποία αποσκοπεί στην εξασφάλιση αφενός της τήρησης των αρχών του ανταγωνισμού, της διαφάνειας και του ίσου μέτρου κρίσεως αφετέρου της ανάγκης ευχερούς συγκρίσεως των προσφορών μεταξύ τους καθώς και στην αποφυγή του κινδύνου αλλοιώσεως αυτών (ΣΤΕ127/2015, 1971/2013, 194/2011, 804/2010, 3084/2008, 1895/2007, 3769/2003, ΕΑ 860, 689/2011, 1008/2009, 817/2008). Επίσης, σκοπός της ενιαίας εφαρμογής των όρων της διακήρυξης και της τήρησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, είναι η διαμόρφωση ενός ασφαλούς δικαιικού πλαισίου, εντός του οποίου θα διεξαχθεί ο διαγωνισμός και η αποφυγή αδικαιολόγητων αιφνιδιασμών των εν δυνάμει υποψηφίων, οι οποίοι σε κάθε στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας θα εκκινούν από μία κοινή αφετηρία, θα γνωρίζουν εκ των προτέρων ασφαλώς και με ακρίβεια τις προβλεπόμενες διαδικασίες και θα έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Συναφώς, ο διαχωρισμός μεταξύ ουσιώδους και επουσιώδους έλλειψης, ως και μεταξύ τυπικού και ουσιώδους σφάλματος θα πρέπει να ερμηνεύεται μέσω του πρίσματος του άρθρου 102 και του άρθρου 18 Ν. 4412/2016 και των αρχών που αυτά καθιερώνουν, το πρώτο στην ειδική περίπτωση της συμπλήρωσης και το δεύτερο γενικά επί των διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων και αμφότερα με τη σειρά τους πρέπει να ερμηνεύονται στο πλαίσιο του αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Το κριτήριο του παραπάνω διαχωρισμού, συνίσταται στο ότι η επιτρεπτή συμπλήρωση δεν πρέπει να είναι τέτοιας έκτασης ώστε να επιτρέπει τις εναλλακτικές προσφορές, να προσδίδει πλεονέκτημα στον υπέρ ου οικονομικό φορέα έναντι των ανταγωνιστών του εισάγοντας ευμενή υπέρ αυτού διάκριση, να μην επιτρέπει τη μεταβολή των υποβληθεισών προσφορών, να μην του παρέχει εμμέσως ευκαιρία πλήρωσης αποδεικτικής ή ουσιαστικής προϋπόθεσης ή να του παρέχει δυνατότητα για την το πρώτον επίκληση προσόντων, δυνατοτήτων, ικανοτήτων και νομικών και πραγματικών δεδομένων, τα οποία ανεξαρτήτως αν υφίσταντο ή όχι κατά τον χρόνο υποβολής της προσφοράς του, αυτός δεν τα επικαλέστηκε καίτοι η διακήρυξη και εν γένει τα δεσμευτικά τεύχη του διαγωνισμού τα απαιτούσαν ή για την το πρώτον τήρηση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας που αυτός δεν τήρησε. Αντίστροφα, είναι παραδεκτή η συμπλήρωση και η διόρθωση, όταν από το ίδιο το περιεχόμενο και αντικείμενο του σφάλματος προκύπτει ότι αυτό είναι έλασσον σε σχέση με το αποδεικτικό αντικείμενο της διακήρυξης, σύνηθες και ιδιαίτερα ευχερές να λάβει χώρα κατά τη σύνταξη της προσφοράς και κατά τα διδάγματα της κοινής λογικής και πείρας, ενώ το σφάλμα πρέπει να είναι τέτοιου είδους, ώστε η αναγωγή του σε απλή, εύλογη

και συνήθη, άρα και συγγνωστή, παραδρομή θα πρέπει να είναι αντικειμενικά προφανής στην κρίση κάθε ευλόγως σκεπτόμενου τρίτου και δη των οργάνων αξιολόγησης, τα οποία ακριβώς για αυτόν τον λόγο έχουν την ευχέρεια κατά την ακριβώς παραπάνω κρίση τους και συνεπεία αυτής να καλέσουν κατ' άρθρ. 102 του ν.4412/2016 τον οικονομικό φορέα για διευκρινίσεις και συμπληρώσεις. Περαιτέρω, κρίσιμο κριτήριο για την κρίση περί του συγγνωστού, άρα και συμπληρώσιμου/διορθώσιμου ενός σφάλματος/έλλειψης αποτελεί υπό προϋποθέσεις η τυχόν ασάφεια και ελλειπτικότητα των οικείων όρων της διακήρυξης. Ωστόσο, καθίσταται σαφές ότι η πλημμέλεια που αναφέρεται ανωτέρω, θα πρέπει να δημιουργεί αντικειμενικώς αμφισημία σε συγκεκριμένο όρο ή προδιαγραφή, άλλως θα πρέπει να είναι ικανή να δημιουργήσει στον επαρκώς ενημερωμένο υποψήφιο δικαιολογημένη αμφιβολία ως προς την ορθή διαμόρφωση της προσφοράς του, κατά τρόπο που να καθίσταται επιβεβλημένη η επίκληση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και συνεπεία αυτής υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να καλέσει τον υποψήφιο ανάδοχο δυνάμει του άρθρου 102 για διευκρίνιση ή συμπλήρωση της προσφοράς του. Αποκλεισμός τεχνικής προσφοράς προβλέπεται μόνο στην περίπτωση απόκλισης από τους απαραίτους όρους της διακήρυξης, ως τέτοιοι δε θεωρούνται στο σύνολό τους και οι τεχνικές προδιαγραφές (ΣτΕ 1968/2013, ΣτΕ 82/2014, Ε.Α. ΣτΕ 1740/2004, 93,316,563/2006) εκτός εάν ορισμένες είναι σύμφωνα με τη διακήρυξη προαιρετικές (ΣτΕ ΕΑ 192/2012, 291/2011, ΕΣ Τμ. Μείζ.-Επταμ. 2446/2012, Γνωμ. ΝΣΚ 521/2011). Περαιτέρω, ουσιώδης θεωρείται σε κάθε περίπτωση η απόκλιση υποβληθείσης προσφοράς από όρους της προκηρύξεως που χαρακτηρίζονται ρητώς από αυτήν ως απαραίτατοι, ενώ σε περίπτωση που η ίδια η διακήρυξη χρησιμοποιεί όρους, όπως «με ποινή αποκλεισμού...», «με ποινή απαραδέκτου....», «οι συμμετέχοντες πρέπει...» ή άλλους παρόμοιους, είναι προφανές ότι οι όροι αυτοί θεωρούνται ουσιώδεις και συνεπώς οποιαδήποτε απόκλιση της προσφοράς από αυτούς οδηγεί σε απόρριψη της (βλ. Γνμδ ΝΣΚ 70/2002).

14. Επειδή, από την επισκόπηση των στοιχείων της εξεταζόμενης υπόθεσης προκύπτει ότι στο τεύχος της τεχνικής περιγραφής καθορίζεται σαφώς, αναντιρρήτως και δη ρητώς επί ποινή αποκλεισμού ως προϋπόθεση του παραδεκτού της συμμετοχής των υποψηφίων οικονομικών φορέων, η προηγούμενη ... και συνακόλουθα η υποβολή με το φάκελο της προσφοράς των οικονομικών φορέων, υπεύθυνης δήλωσης ότι έλαβαν γνώση όλων των σχετικών λεπτομερειών τις οποίες και έλαβαν υπόψη τους κατά τη σύνταξη της προσφοράς τους. Μάλιστα η αναθέτουσα αρχή με το κείμενο των απόψεών της, με ... αυτοτελή νομική και πραγματική αιτιολογική βάση, ως έχει άλλωστε δικαίωμα (ΣτΕ 1000/2022 σκ.17,18), επισημαίνει ότι η ανάγκη ... συνδέεται με αυτό καθ' αυτό το τεχνικό αντικείμενο της σύμβασης, εξού

και η συγκεκριμένη απαίτηση ενσωματώθηκε στο συγκεκριμένο σημείο της περιγραφής των τεχνικών προδιαγραφών. Συγκεκριμένα, η αναθέτουσα αρχή επισημαίνει ότι μέρος του αντικειμένου του ... η οποία πρέπει να λάβει χώρα σε συνέχεια έτερου ... το οποίο έχει ολοκληρωθεί και το οποίο έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και απαιτήσεις αφού τα ... Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να ..., κατά την ανέλεγκτη ουσιαστική κρίση της αναθέτουσας αρχής, οποιοδήποτε ... με βάση τις γενικές προδιαγραφές του, αλλά θα πρέπει η εν λόγω ... να υλοποιηθεί σε συνδυασμό με το ..., μέρος του οποίου θα αξιοποιεί και να παρουσιάζει τα ίδια ... χαρακτηριστικά με το ..., και το κάθε ένα από τα ... που έχει προβλεφθεί. Μάλιστα η αναθέτουσα αρχή τονίζει ότι το συγκεκριμένο θέμα είναι κρίσιμης σημασίας για τη ... αφού σε κάθε άλλη περίπτωση κατά την οποία δεν ..., κάποια από τα ... από τον προβλεπόμενο και αντίστοιχα σε κάποια από αυτά θα... από αυτόν που μπορούν να ... με αποτέλεσμα αυτά ... εντός προδιαγραφών. Τα ανωτέρω άλλωστε ουδόλως αμφισβητεί η προσφεύγουσα, ούτε με το υπόμνημά της, παρά παραπονεύεται ότι πλημμελώς η αναθέτουσα αρχή δεν όρισε στα τεύχη του διαγωνισμού σαφείς τεχνικές προδιαγραφές των ..., ώστε αυτά να είναι ... με το ήδη ..., ενώ ισχυρίζεται ότι σε κάθε περίπτωση η ... δεν επαρκεί όπως ληφθούν οι ως άνω πληροφορίες και τεχνικά δεδομένα, τα οποία απαιτούν προϊόν τεχνικής μελέτης και ειδικών υπολογισμών. Πλην όμως, οι ως άνω ισχυρισμοί της προσφεύγουσας προβάλλονται προεχόντως απαραδέκτως αφενός διότι πλήττουν την ανέλεγκτη τεχνική κρίση της διοίκησης και δη αναποδείκτως και αορίστως, αφετέρου διότι βάλλουν και δη ανεπικαίρως κατά των όρων των τευχών δημοπράτησης (...). Όπως έχει παγίως κριθεί από τη νομολογία, στις δημόσιες συμβάσεις ισχύει ο κανόνας της, κατά στάδια, προβολής των λόγων, ήτοι λόγοι που αφορούν σε προγενέστερο στάδιο δεν μπορούν να προβληθούν σε μεταγενέστερο, αλλά θα πρέπει να προβάλλονται επικαίρως (ΕΑ ΣτΕ 207/2002, 295/2003, 602/2003, 884/2003, 69/2005, 1032/2005, 245/2011 κ.ά.). Η αρχή αυτή, της επίκαιρης και αυτοτελούς προσβολής των βλαπτικών πράξεων όλων των οργάνων του διαγωνισμού εντάσσεται στους αρνητικούς όρους του εννόμου συμφέροντος, αποκλείοντας τον παρεμπόπτοντα έλεγχο της νομιμότητας των λόγων αυτών, με την ευκαιρία της προσβολής των μεταγενέστερων πράξεων ή παραλείψεων της διαγωνιστικής διαδικασίας με την προδικαστική προσφυγή (ΕΑ ΣτΕ 305/2011, 65/2012). Συνεπώς, λόγοι που αφορούν τους όρους των τευχών δημοπράτησης ή και προγενέστερο στάδιο του διαγωνισμού προβάλλονται ανεπικαίρως στο παρόν στάδιο και επομένως απαραδέκτως (βλ. ΣτΕ 2770/2013, 5690/1996, 964/1998 Ολομ., 966/1998 Ολομ., 1415/2000 Ολομ., 3602/2005 επταμ., 702/2008, 1794/2008, 1667/2011 Ολομ., 3952/2011, 2137/2012, πρβλ. και ΔΕΚ, απόφαση της 12.2.2002, Universale-Bau AG, C470/99 , σκέψεις 65 έως 79, καθώς και απόφαση της 27.2.2003, Santex SpA, C-

327/00). Σε κάθε περίπτωση, η αναθέτουσα αρχή ουδόλως υποχρεούτο όπως αιτιολογήσει την κατά τη διακριτική της ευχέρεια επιλογή της προϋπόθεσης της ... σύμφωνα με τη γενική αρχή του διοικητικού δικαίου ότι δεν απαιτείται αιτιολογία εκ μέρους της διοίκησης για την επιλογή συγκεκριμένης κανονιστικής ρύθμισης ως βέλτιστης (ΣΤΕ επταμ. 2262/2023, 164/2023, 1669/2022, 2573/2021).

15. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω και δεδομένου ότι στο τεύχος τεχνικής περιγραφής προβλέπεται ρητώς τόσο η ... όσο και η προσκόμιση με το φάκελο της προσφοράς των συμμετεχόντων (...) υπεύθυνης δήλωσης στην οποία θα δηλώνουν ότι έλαβαν όχι μόνο γνώση των υφιστάμενων συνθηκών, αλλά ότι τις έλαβαν και υπόψη τους κατά τη σύνταξη της προσφοράς τους, ρυθμίσεις τις οποίες η προσφεύγουσα δέχθηκε ανεπιφύλακτα κατά την συμμετοχή της στον επίδικο διαγωνισμό, ουδεμία ασάφεια, πολλώ μάλλον αντικειμενική, δημιουργήθηκε ώστε να προκύψει αμφισημία από συγκεκριμένο όρο ή προδιαγραφή και η οποία να είναι ικανή να δημιουργήσει στον επαρκώς ενημερωμένο υποψήφιο δικαιολογημένη αμφιβολία ως προς την ορθή διαμόρφωση και σύνταξη της προσφοράς του. Εξάλλου, η διάταξη του άρθ. 24 της διακήρυξης και αυτή της τεχνικής περιγραφής ουδόλως συγκρούονται μεταξύ τους, αλλά αλληλοσυμπληρώνονται θέτοντας το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τον επίδικο διαγωνισμό. Επισημαίνεται ότι ως ευλόγως ενημερωμένος διαγωνιζόμενος, επιδεικνύων την απαιτούμενη επιμέλεια, δύναται να θεωρηθεί αυτός ο οποίος μελετά το σύνολο των τευχών του διαγωνισμού και δη το τεύχος της τεχνικής περιγραφής, που αφορά άλλωστε σε αυτά καθ' αυτά τα τεχνικά δεδομένα της σύμβασης, βάσει των οποίων θα εκτελέσει το εν θέματι αντικείμενο και όχι μόνο το τεύχος της διακήρυξης, απορριπτομένων των σχετικών ισχυρισμών της προσφεύγουσας.

16. Επειδή, υπό αυτά τα δεδομένα, προκύπτει ότι η προσφεύγουσα κατά παράβαση του οικείου σαφούς και ρητού κανονιστικού και νομοθετικού πλαισίου, δεν προσκόμισε εν προκειμένω με το φάκελο της προσφοράς της, την επί ποινή αποκλεισμού απαιτούμενη, κατά τα προρρηθέντα, υπεύθυνη δήλωση ότι έλαβε γνώση όλων των λεπτομερειών της ..., τις οποίες και έλαβε υπόψη της κατά τη σύνταξη της προσφοράς.

17. Επειδή, κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω ο πρώτος λόγος της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

18. Επειδή, με τον **δεύτερο λόγο** της προδικαστικής προσφυγής της, όπως αυτός περαιτέρω αναλύεται στο παραδεκτώς υποβληθέν υπόμνημά της, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι μη νομίμως απορρίφθηκε η προσφορά της, πριν την κλήση της σε συμπλήρωση κατ' εφαρμογήν του άρθ. 102 του ν. 4412/2016, πολλώ μάλλον όταν υφίστανται ασάφειες στα έγγραφα της διακήρυξης (εν προκειμένω – κατά

τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας – μη αναφορά στη διακήρυξη της υποχρέωσης ..., αλλά στο τεύχος τεχνικής περιγραφής και μη περιγραφή της διαδικασίας περί της ...). Η αυστηρότητα της εφαρμογής της διακήρυξης προϋποθέτει τη σαφήνεια των όρων αυτής, τυχόν δε παραβίαση των αμφίσημων όρων δεν οδηγεί αναγκαστικά στον αποκλεισμό του διαγωνιζόμενου, αν δεν ευθύνεται ο ίδιος για την παρερμηνεία των υποχρεώσεων του, αλλά δέον όπως καλείται αυτός σε διευκρινίσεις και συμπληρώσεις των ελλειπόντων, μεταξύ άλλων, εγγράφων, κατ' εφαρμογήν, κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας.

19. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή ισχυρίζεται ότι αβασίμως η προσφεύγουσα αιτείται την ακύρωση της προσβαλλόμενης εκ μέρους της απόφασης, λόγω μη κλήσης αυτής σε υποβολή συμπληρώσεων κατ' εφαρμογήν του άρθ. 102 του ν. 4412/2016, καθόσον στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν πρόκειται περί ενός έγγραφου το οποίο δεν επισυνάφτηκε εκ παραδρομής στην προσφορά της προσφεύγουσας, αλλά περί μιας «βεβαίωσης» (καθ' ερμηνεία εννοούμενης ως της απαιτούμενης υπεύθυνης δήλωσης) από την οποία όμως προκύπτει το ουσιώδες και σημαντικό γεγονός ότι ο συμμετέχων έχει λάβει γνώση των υφιστάμενων ειδικών συνθηκών του ... αλλά και των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει με την προσφορά του. Περαιτέρω, ισχυρίζεται ότι τυχόν συμπλήρωση εκ των υστέρων της προσφοράς του προσφεύγοντος με την επίμαχη «βεβαίωση» θα αφορούσε σε έγγραφο το οποίο ουδόλως υφίστατο κατά το χρόνο υποβολής προσφοράς.

20. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω κριθέντων και δη του ότι η διακήρυξη προέβλεπε ρητώς και δη επί ποινή αποκλεισμού την προσκόμιση με το φάκελο της προσφοράς των υποψηφίων, υπεύθυνης δήλωσης με την οποία θα δηλώνεται η λήψη γνώσης των συνθηκών της υφιστάμενης ... και η λήψη υπόψη αυτών κατά την διαμόρφωση της προσφοράς τους, την οποία ο προσφεύγων δεν προσκόμισε, ουδόλως καταλείπεται περιθώριο εφαρμογής της διάταξης του άρθ. 102 του ν. 4412/2016 προς ίαση της προσφοράς του. Εν προκειμένω, η αναθέτουσα αρχή ουδεμία διακριτική ευχέρεια είχε όπως καλέσει την προσφεύγουσα να υποβάλλει συμπληρώσεις ή/και διευκρινίσεις της προσφοράς της, όπως αβασίμως ισχυρίζεται η τελευταία, καθότι η δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής να ζητήσει από υποψήφιο να διευκρινίσει την προσφορά του δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την υποβολή, στην πραγματικότητα, ... προσφοράς από τον συγκεκριμένο υποψήφιο (βλ. απόφαση ΔΕΕ μειζ. της 7.9.2021, C-927/19, Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, σκ. 93, πρβλ. αποφάσεις ΔΕΕ, στο πλαίσιο ερμηνείας του άρθρου 51 της προηγούμενης οδηγίας 2004/18/EK, της 28.2.2018, συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-523/16 και C- 536/16, MA.T.I. SUD/ DUEMMESGR, σκ. 52, της 4.5.2017, C-387/14, Esaprojekt, σκ. 39, της 7.4.2016, C-324/14, Partner Apelski Dariusz, σκ. 64, της 10.10.2013, Manova, C-

336/12 σκ. 36, της 29.3.2012, C-599/10, SAG ELV Slovensko κ.λπ., σκ. 40) ούτε να θεραπεύεται με τον τρόπο αυτό η παράλειψη παροχής πληροφοριών ή προσκόμισης εγγράφων, των οποίων η υποβολή επιβάλλεται και δη ρητώς από τη διακήρυξη, δεδομένου ότι η αναθέτουσα αρχή οφείλει να τηρεί αυστηρά τα κριτήρια που η ίδια έχει καθορίσει (βλ. απόφαση ΔΕΕ μειζ. της 7.9.2021, C-927/19, Klairėdos regiono atliekų tvarkymo centras σκ. 93, ΣτΕ 147/2022 σκ. 34). Επομένως, δεν είναι σε κάθε περίπτωση δυνατή εν προκειμένω η θεραπεία της ως άνω πλημμέλειας δια της εφαρμογής του άρθρ. 102 του ν. 4412/2016, αφού η παροχή δυνατότητας διευκρίνισης/συμπλήρωσης θα οδηγούσε εν προκειμένω στην αντικατάσταση της υποβληθείσας τεχνικής προσφοράς (ΣτΕ 1553/2022, 2647/2022, 147/2022, 725/2022). Εξάλλου, όπως έχει ομοίως παγίως κριθεί η διάταξη του άρθρ. 102, ως τροποποιημένη ισχύει, ερμηνευόμενη σύμφωνα και με την αρχή της τυπικότητας που διέπει τη διενέργεια των διαγωνισμών για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, δεν έχουν την έννοια ότι επιτρέπει στην αναθέτουσα αρχή να δέχεται τη διόρθωση οποιωνδήποτε παραλείψεων και σφαλμάτων, πολλώ μάλλον εν προκειμένω που η προσφεύγουσα, όπως και η ίδια συνομολογεί, κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς ουδόλως διέθετε την ως άνω ουσιαστική προϋπόθεση παραδεκτής συμμετοχής, ήτοι ουδόλως είχε προβεί σε ... και ουδόλως είχε λάβει υπόψη της τα τεχνικά δεδομένα του αντικειμένου του ... για την σύνταξη της προσφοράς της.

21. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω νομίμως η αναθέτουσα αρχή απέκλεισε την προσφεύγουσα απορρίπτοντας την προσφορά της, χωρίς να την καλέσει προηγουμένως σε διευκρινίσεις και συμπληρώσεις, κατ' εφαρμογή του άρθρ. 102 του ν. 4412/2016, τα δε περί αντιθέτου προβαλλόμενα από την προσφεύγουσα πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

22. Επειδή, επομένως, ο δεύτερος λόγος της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

23. Επειδή, κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η υπό κρίση προδικαστική προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

24. Επειδή, τέλος, πρέπει να καταπέσει το παράβολο που κατέθεσε ο προσφεύγων, κατ' άρθρο 363 του ν. 4412/2016.

### **Για τους λόγους αυτούς**

Απορρίπτει την προδικαστική προσφυγή.

**Αριθμός Απόφασης: 369/2025**

Διατάσσει την κατάπτωση του προσκομισθέντος παραβόλου, ποσού 2.217,74 ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε την 28<sup>η</sup> Φεβρουαρίου 2025 και εκδόθηκε την 14<sup>η</sup> Μαρτίου 2025 στην Αθήνα.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ**

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΛΗΣ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ**

**ΜΑΡΙΑ ΚΑΤΣΑΡΟΥ**